

8.2.2006

2939/4/05

Beslutfattare: Biträdande justitieombudsman Petri Jääskeläinen

Föredragande: Justitieombudsmannasekreterare Mikko Sarja

SPRÅKET AV VERKSTÄLLIGHETSPLANEN FÖR UNGDOMSTRAFF

1

KLAGOMÅL

Klaganden kritiserar Kriminalvårdsväsendets förfarande med anledning av att den verkställighetsplan som på begäran av Ålands tingsrätt upprättats för hans ungdomsstraff delvis var avfattad på finska.

- - -

3

AVGÖRANDE

Jag anser att biträdande direktören vid Kriminalvårdsväsendets distriktsbyrå i Åbo förfor felaktigt då den verkställighetsplan för klagandens ungdomsstraff som upprättats för Ålands tingsrätt delvis var avfattad på finska.

Som motivering till mitt avgörande anför jag följande.

3.1

Rättsregler

Enligt grundlagens 17 § 2 mom. skall vars och ens rätt att hos domstol och andra myndigheter i egen sak använda sitt eget språk, antingen finska eller svenska, samt att få expeditioner på detta språk tryggas genom lag.

Enligt 1 § 2 mom. i statsrådets förordning om ungdomsstraff (1284/2004) skall Kriminalvårdsväsendet utan dröjsmål lämna verkställighetsplanen till den allmänna åklagare eller domstol som har begärt att få den och en kopia av planen till den misstänkte.

Enligt språklagens (423/2003) 27 § 1 mom. skall i skriftväxling mellan statliga myndigheter användas finska, om inte den mottagande eller avsändande myndigheten är enspråkigt svensk eller det av någon annan orsak är mer ändamålsenligt att använda svenska eller något annat språk. Enligt 3 mom. i samma paragraf skall, när en statlig eller kommunal myndighet begär och ger yttrande i ett ärende där en expedition eller någon annan handling utfärdas till parten, myndigheten använda handläggningspråket. En enspråkig myndighet får dock ge sitt yttrande på sitt språk.

Enligt 36 § 1 mom. i självstyrelselagen för Åland (1991:71) är landskapet enspråkigt svenskt. Ämbetspråket i stats-, landskaps- och kommunalförvaltningen är svenska.

Enligt 38 § 1 mom. i självstyrelselagen skall skrivelser och andra handlingar som utväxlas mellan landskapsmyndigheterna och statens myndigheter i landskapet avfattas på svenska. Detsamma gäller skrivelser och andra handlingar mellan å ena sidan nämnda myndigheter och Ålandsdelegationen och å andra sidan statsrådet, de centrala statsmyndigheterna samt sådana överdomstolar och andra statsmyndigheter vilkas ämbetsdistrikt innefattar landskapet eller en del därav.

I 39 § 2 mom. i självstyrelselagen föreskrivs att om en handling som har tillställts en domstol eller någon annan riksmyndighet är avfattad på finska, skall myndigheten vid behov se till att handlingen översätts till svenska.

Enligt språklagens 6 § 1 mom. 2 punkten avses med tvåspråkiga myndigheter bl.a. statliga centralförvaltningsmyndigheter och andra myndigheter, vilkas ämbetsdistrikt omfattar kommuner som har olika språk. Enligt 2 mom. i samma paragraf bestäms den språkliga statusen för en regional enhet vid en myndighet eller någon annan regional organisation enligt språkförhållandena i dess ämbetsdistrikt.

Enligt 7 § i statsrådets förordning om förvaltningen av straffverkställighet (275/2001) beslutar justitieministeriet om kriminalvårdsväsendets distriktsbyråers verksamhetsområden. Åland hör till verksamhetsområdet för Åbo distriktsbyrå.

3.2

Bedömning

Det är i detta fall framförallt fråga om skriftväxlingsspråket mellan myndigheter. Av det som anförs ovan i avsnitt 3.1 framgår att den nämnda verkställighetsplanen som en statlig centralförvaltningsmyndighets tvåspråkiga distriktsbyrå givit på begäran av en enspråkigt svensk statligt myndighet i landskapet Åland, borde ha avfattats på svenska. Nu hade emellertid rubriceringen av handlingen, uppgifterna om myndigheten som begärt respektive upprättat handlingen, mellanrubrikerna samt förslaget till påföljd varit på finska.

Som orsak till förfarandet uppges i de utredningar som jag fått att det inte fanns något svenskspråkigt formulär hösten 2005 då verkställighetsplanen upprättades. Detta berodde på att lagen om ungdomsstraff trädde i kraft betydligt tidigare än väntat. Enligt den utredning som givits av direktören för Kriminalvårdsväsendets distriktsbyrå i Åbo tydde alla förhandsuppgifter på att riksdagen skulle stifta lagen först i slutet av 2006. Kriminalvårdsväsendet råkade sålunda i en situation där det delvis oförberett var tvunget att verkställa den nya lagen genast från början av år 2005.

Efter att ha fått kännedom om den nya lagen började man omedelbart bereda de nya formulären. Enligt Brottspåföljdsverkets utlåtande kunde de svenskspråkiga formulären helt och hållet tas i bruk i början av 2006.

Distriktsbyråns biträdande direktör, som svarat för upprättandet av handlingen i fråga, anför i sin utredning också att arbetet med handlingar i Kriminalvårdsväsendets klientarbete har reglerats så att arbetet i dess helhet skall äga rum med hjälp av elektroniska formulär som länkats till Kriminalvårdsväsendets system för klientinformation. Dessutom hänvisar han till sin exceptionellt belastade och jäktiga arbetssituation.

Inom laglighetsövervakningen anses det av hävd att en avvikelse från det lagliga förfarandet inte kan motiveras med t.ex. organisatoriska eller datarelaterade skäl. Vid bedömningen av det klandervärda i en enskild tjänstemans förfarande är det emellertid möjligt att beakta sådana skäl som förmildrande omständigheter.

Avsaknaden av svenskspråkiga formulär är inte ett godtagbart skäl till avvikelse från lagstiftningen om språkliga rättigheter. Biträdande direktören för Kriminalvårdsväsendets distriktsbyrå i Åbo medger i sin utredning att förfarandet var felaktigt och att det i avsaknad av ett elektroniskt formulär hade varit möjligt att genomföra saken så att ett helt och hållet svenskspråkigt exemplar av handlingen hade gjorts upp som en s.k. manuell version.

Det var i första hand som avgjorde ärendet, dvs. biträdande direktören som ansvarade för förfarandets laglighet. Han tar också på sig ansvaret för det som skett på distriktsbyrånivån. Vid bedömningen av det klandervärda i hans förfarande har jag som förmildrande omständigheter beaktat de relevanta särdragen i fallet, trots att det måste konstateras att verkställighetsplanen med relativt enkla åtgärder helt och hållet hade kunnat avfattas i svensk språkdräkt. Orsaken till att så ej skedde berodde enligt min åsikt snarare på ett misstag än på bristande kännedom om de förpliktelser som lagstiftningen om språkliga rättigheter innebär.

Eftersom verkställighetsplanen för ungdomsstraff har en viktig betydelse för bedömningen av påföljdsfrågan och sålunda för svaranden är det skäl att upprätta den med särskild omsorgsfullhet, uttryckligen med hänsyn till de språkliga rättigheterna. I sista hand Ålands tingsrätt borde vid behov ha sett till att handlingen översattes.

Eftersom det framgår av klagomålet att tingsrättens ordförande föredragit utredningen på svenska, anser jag att klagandens rättssäkerhet sist och slutligen inte äventyrades på grund av distriktsbyråns felaktiga förfarande. Av denna anledning och med beaktande av att svenskspråkiga formulär numera har upprättats, anser jag att det inte finns anledning att vidta andra åtgärder i ärendet än att jag för kännedom meddelar biträdande direktören vid

Kriminalvårdsväsendets distriktsbyrå i Åbo att han enligt min uppfattning förfarit felaktigt.

4

ÅTGÄRDER

Jag meddelar för kännedom biträdande direktören vid Kriminalvårdsväsendets distriktsbyrå i Åbo min ovan framförda uppfattning om hans felaktiga förfarande. I detta syfte sänder jag honom en kopia av detta beslut. Samtidigt sänder jag mitt beslut också till Brottspåföljdverket för kännedom.

Bilagorna till skrivelsen returneras härmed.